Nesbyen kommune

Saksfremlegg

Arkivreferanse: 2026/1914-2

Saksbehandler: Marit Mikkelsplass

KS Debatthefte 2027. Sterkere sammen

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
62/26	Formannskap	05.11.2026
92/26	Kommunestyret	12.11.2026

Kommunedirektørens innstilling

Saken er drøftet og følgende innspill gis:

1. Hvilke hensyn taler for og mot forsterket kommunesamarbeid og større kommuner?
   Innspill:

2. Er det behov for nye eller andre virkemidler fra nasjonale myndigheter – økonomiske eller andre – for å gjennomføre gode lokale prosesser for forsterket samarbeid eller større kommuner? I så fall hvilke?
   Innspill:

3. Hvordan kan fylkeskommunen bidra til å styrke kommunenes tilgang til nødvendig kompetanse og kapasitet i regionen?
   Innspill:

4. Hvordan kan KS bidra til å støtte gode lokale prosesser for forsterket samarbeid eller større kommuner?
   Innspill:

5. Deler kommunen/fylkeskommunen KS' syn på frontfaget og vår vurdering av den økonomiske rammen for mellomoppgjøret 2027? Har dere eventuelt andre innspill knyttet til mellomoppgjøret?
   Innspill:

6. Er svarene kommuner og fylkeskommuner ga på spørsmål om utvikling av avtaleverket i Debatthefte 2025, fremdeles relevante? Er det noe dere vil legge til eller framheve som er særlig viktig for dere som arbeidsgivere?
   Innspill:

Vedlegg

1 KS Debatthefte 2027 Sterkere sammen

Saksopplysninger

Kommunesektorens organisasjon KS ønsker innspill i årets debatthefte «Debatthefte 2027. Sterkere sammen». Kommunedirektøren legger i denne saken frem problemstillingene i debattheftet til politisk behandling.

KS inviterer hvert år kommunene og fylkeskommunene til å gi innspill på aktuelle strategiske spørsmål som skal bidra til å utvikle ny politikk eller sette dagsorden for kommunefellesskapet. Debattheftet bør leses i sin helhet og er vedlagt saken.

Med årets debatthefte inviterer KS til lokalpolitisk diskusjon om sterkere samarbeid og større kommuner. Sterkere samarbeid og større kommuner er ikke mål i seg selv. Målet er kommuner og fylkeskommuner som har handlekraft til å møte framtidens utfordringer og innbyggernes behov. KS tar ikke stilling til hva som er det riktige svaret for den enkelte kommune eller fylkeskommune, men mener at kommuner og fylkeskommuners eierskap til diskusjonen i møte med fremtidens behov og eksisterende og kommende nasjonale utredninger, er viktig. KS inviterer derfor kommuner og fylkeskommuner til å dele kunnskap og innspill om hvilke hensyn og virkemidler som vil gi de beste lokale prosessene.

Debattheftet omhandler også kommunenes og fylkeskommunenes ansvar som arbeidsgivere. Arbeidsgiverpolitikk og tariffavtaler er viktige virkemidler for å bruke tilgjengelig kompetanse og arbeidskapasitet best mulig. Innspillene kommuner og fylkeskommuner gir, legger grunnlaget for KS' politikk som arbeidsgiverorganisasjon.

Innspillet fra Nesbyen kommune sammenstilles av KS Akershus, Buskerud og Østfold, og tas med som beslutningsgrunnlag når KS Hovedstyre senere behandler temaene. Sammenstilling av samtlige svar følges opp i KS videre arbeid, i interessepolitikken og på møteplasser i regi av KS.

Vurdering:

Sterkere samarbeid og større kommuner
Kommuner og fylkeskommuner har ansvaret for de samme oppgavene innenfor generalistkommunesystemet. Endringer i befolkning, arbeidskraft, økonomi, teknologi, beredskap og klima gjør det krevende å ivareta dette ansvaret. Dette krever kompetanse og kapasitet, også til innovasjon og utvikling, som det er knapphet på. På KS' landsting i 2024 stod kommunesektoren samlet om at kommuner og fylkeskommuner vil samarbeide mer aktivt og langsiktig, og på selvstendig grunnlag vurdere om sammenslåing er mer hensiktsmessig.

Flere offentlige utvalg har vurdert hvordan kommunesektoren kan møte de økende utfordringene, og kan peke på at kommunene må samarbeide tettere eller bygge større kommuner for å sikre nødvendig kompetanse og kapasitet til å levere med nødvendig kvalitet. Debattheftet med tilhørende nettsider presenterer derfor kunnskap og erfaringer som grunnlag for en generell diskusjon om både sterkere kommunesamarbeid og større kommuner.

Sterkere kommunesamarbeid kan gi større fagmiljøer, bedre tilgang til kompetanse og kapasitet, bedre ressursutnyttelse og økt evne til innovasjon og utvikling. Samtidig kan samarbeid føre til svakere demokratisk styring og kontroll, gjøre det vanskeligere å se tjenestetilbudet samlet og binde opp ressurser. Samarbeid mellom kommuner av ulik størrelse kan også gi ulik ressursbelastning.

Kommunesammenslåing kan gi større og mer attraktive fagmiljøer, bedre tjenester, større økonomisk handlingsrom og mer systematisk samfunnsutvikling. Disse mulighetene må veies mot blant annet geografiske avstander, lokal identitet og hensynet til lokaldemokratiet. Ulike hensyn vil ha ulik betydning i forskjellige deler av landet.

Fylkeskommunene har i tillegg en rolle som regionale samfunnsutviklere. I denne rollen kan de bidra til å sikre kompetanse, kapasitet og utviklingskraft i regionen, blant annet ved å gi strategisk retning, mobilisere aktører og samordne innsats på tvers av sektorer og kommunegrenser.

Arbeidsgivere med et helhetlig ansvar
Kommuner og fylkeskommuner er avhengige av dyktige ansatte for å løse oppgavene sine. I årene framover blir det vanskeligere å rekruttere nok arbeidskraft med rett kompetanse, samtidig som behovet for tjenester øker. Kommunestyret og fylkestinget har det øverste arbeidsgiveransvaret og skal legge til rette for at kommunen eller fylkeskommunen kan rekruttere, utvikle og beholde ansatte med riktig kompetanse. En helhetlig arbeidsgiverpolitikk blir stadig viktigere for å sikre gode tjenester til innbyggerne.

I debattheftet 2025 *Fra forventning til virkelighet*, ba KS om innspill til hvordan avtaleverket kan utvikles i et lengre perspektiv. Innspillene er et viktig grunnlag for det videre arbeidet med å utvikle avtaleverket. Hovedprioriteringene fra kommunene og fylkeskommunene til debattheftet den gang var:

- Behov for fleksible arbeidstidsordninger i alle sektorer
- Behov for bedre oppgavedeling og sterkere satsing på kompetanseutvikling
- Behov for bedre utnyttelse av arbeidskraften ved tiltak for å redusere sykefravær, styrke rekruttering, inkludering i arbeidslivet og få flere til å stå lenger i arbeid
- Behov for omstilling og bruk av ny teknologi
- Behov for å opprettholde garantilønnssystemet, som sikrer forutsigbarhet og prinsippet om lik lønn for lik kompetanse – uavhengig av hvilket tjenesteområde og kommune/fylkeskommune man jobber i
- Behov for større fleksibilitet og handlingsrom for å møte lokale behov for rekruttering og kompetanseutvikling

KS mener videre at frontfagsmodellen og frontfagsrammen fortsatt skal være førende for lønnsoppgjørene. Dette bidrar til en ansvarlig lønnsutvikling og en bærekraftig samfunnsøkonomi.

Tariffoppgjøret i 2027 er et mellomoppgjør, hvor det skal forhandles om sentrale lønnsreguleringer. Mellomoppgjøret vil ha et begrenset økonomisk handlingsrom. I hovedtariffoppgjøret i 2026 avtalte partene at det skal gjennomføres lokale forhandlinger med en pott på 1,0 prosent fra 1. september 2027. Lokale forhold og utfordringer bør ligge til grunn for arbeidsgivers prioriteringer i disse forhandlingene. Det er derfor viktig å forberede forhandlingene ved å få oversikt over turnover, rekrutteringsutfordringer, lønnsutvikling og kompetansebehov.

Arbeidstid er fortsatt viktig i arbeidet med å sikre tilstrekkelig arbeidskraft og bærekraftige tjenester. KS har framforhandlet landsdekkende særavtaler om langvakter og medleverordninger. Det er også avtalt et felles utviklingsarbeid fram mot reforhandlingen av arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet høsten 2027. Samtidig vil arbeidstid alene ikke være tilstrekkelig. Arbeidskraftmangelen krever en helhetlig arbeidsgiverpolitikk og nye løsninger.

Spørsmål til drøfting
KS ber både kommuner og fylkeskommuner om å besvare samtlige spørsmål.

1. Hvilke hensyn taler for og mot forsterket kommunesamarbeid og større kommuner?
2. Er det behov for nye eller andre virkemidler fra nasjonale myndigheter – økonomiske eller andre – for å gjennomføre gode lokale prosesser for forsterket samarbeid eller større kommuner? I så fall hvilke?
3. Hvordan kan fylkeskommunen bidra til å styrke kommunenes tilgang til nødvendig kompetanse og kapasitet i regionen?
4. Hvordan kan KS bidra til å støtte gode lokale prosesser for forsterket samarbeid eller større kommuner?
5. Deler kommunen/fylkeskommunen KS' syn på frontfaget og vår vurdering av den økonomiske rammen for mellomoppgjøret 2027? Har dere eventuelt andre innspill knyttet til mellomoppgjøret?
6. Er svarene kommuner og fylkeskommuner ga på spørsmål om utvikling av avtaleverket i Debatthefte 2025, fremdeles relevante? Er det noe dere vil legge til eller framheve som er særlig viktig for dere som arbeidsgivere?